

Загороднюк Н.В.
МОХОПОДІБНІ У ФЛОРИ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ПІВНІЧНОГО КРИМУ

Херсонський державний університет, м. Херсон
e-mail: netl@ksu.ks.ua

Одним з напрямків вирішення проблеми охорони мохоподібних є інвентаризація бріофлори об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ). Це питання постало перед нами в процесі дослідження мохоподібних Рівнинного Криму. В його північній частині на даний момент існує 6 природоохоронних об'єктів загальною площею 415762,2 га (Карпенко та ін., 2002; Єна і др., 2004). Нами було проведене дослідження флори мохоподібних заповідних територій північно-східної частини Кримського Присивашся: Калинівського регіонального ландшафтного парку (Джанкойський район, окол. с. Прозрачне), в межах якого збереглися асоціації цілинних пустельних та біднорізнотравних дернинно-злакових степів, а також неушкоджені галофільні угруповання; Арабаського ботанічного заказника загальнодержавного значення (Ленінський район, окол. с. Кам'янка), в якому охороняється комплекс пустельно-степової флори, рослинності літоральної зони та псамофітних степів; Присиваського ботанічного заказника місцевого значення (Нижньогірський район, окол. с. Ізобільне), що був створений з метою охорони цілинного степу із заростями хамоміли обідраної – цінної лікарської рослини (Карпенко та ін., 2002; Єна і др., 2004).

В результаті аналізу літературних джерел (Бачурина, Мельничук, 1987, 1988а,б, 2003; Бойко, Партика, 1990; Партика, 2005) та ідентифікації зібраного на означених територіях гербарного матеріалу було встановлено, що в межах трьох обстежених об'єктів ПЗФ мешкає 29 видів та 1 різновид мохоподібних. До Арабаського ботанічного заказника приурочений 21 вид та 1 різновид бріофітів. Це витривалі аридні мохи, характерні для природних пустельно-степових та галофільних ценозів (*Phascum cuspidatum* Hedw., *Pterygoneurum ovatum* (Hedw.) Dix, *Tortula lanceola* R.H. Zander), полісубстратники широкої екології (*Bryum argenteum* Hedw., *B. caespiticium* Hedw., *Ceratodon purpureus* (Hedw.) Brid., *Homalothesium sericeum* (Hedw.) B., S. et G.) та кілька видів, більш характерних для трав'янистих схилів, чагарникових заростей та кам'янистих відслонень (*Didymodon insulanus* (De Not.) M.Hill., *D. vinealis* (Brid.) Zander, *Brachythecium campestre* (C.Mull.) Schimp., *Homalothesium lutescens* (Hedw.) Robins., *Rhynchostegium megapolitanum* (Web. et Mohr.) B., S. et G. var. *meridionale* Schimp.). Справжніх галофітних мохів небагато (*Brachythecium albicans* (Hedw.) Schimp.). Деякі мохоподібні в Криму трапляються досить рідко – *Bryum elegans* Nees, *B. pallescens* Schleich. ex Schwaegr., *Brachythecium glareosum* (Bruch ex Spurge) Schimp.

На території Калинівського регіонального ландшафтного парку виявлено 18 видів мохоподібних. Окрім степових ефемерів (*Pleuridium acuminatum* Lindb., *Phascum piliferum* Hedw., *Ph. cuspidatum*, *Pterygoneurum ovatum*, *Tortula lanceola*, *Weissia longifolia* Mitt., *Bryum funckii* Schwaegr.) та видів, поширених по всій Україні (*Funaria hygrometrica* Hedw., *Barbula unguiculata* Hedw., *Bryum argenteum*, *B. caespiticium* тощо), тут є галофіт *Aloina rigida* (Hedw.) Limpr. і мохи, характерні для петрофітних степів і вапнякових відслонень Рівнинного Криму (*Didymodon vinealis*, *Pseudocrossidium revolutum* (Brid.) Zander). Тут виявлені *Weissia controversa* Hedw., що нечасто зустрічається в Криму, та *Pseudocrossidium hornschiuanum* (K.Schultz.) Zander, рекомендований до включення в Червону книгу Криму (Бойко, Партика, 1999).

Бріофлора Присиваського ботанічного заказника була представлена 8 видами мохоподібних. Це бріофіти широкої екології (*Barbula unguiculata*, *Syntrichia ruralis* (Hedw.) F. Weber & Mort, *Funaria hygrometrica*), степові епігеїні ефемери *Phascum cuspidatum*, *Ph. piliferum* Hedw., *Pterygoneurum ovatum*, *Weissia longifolia*, галофіт *Bryum dichotomum* Hedw.

Збірна бріофлора обстежених об'єктів природно-заповідного фонду репрезентує бріофлору Кримського Присивашся лише на 53,7%. Навіть з огляду на те, що близько чверті мохоподібних Присиваського геоботанічного округу Криму з видами, приуроченими до ценозів та субстратів антропогенного походження, цей показник є явно недостатнім. Отримані дані є ще одним аргументом на користь збільшення площі заповідних територій в даному регіоні.

УДК 929.581+582
ББК Е 52
Б 72

Друкується за постановою Оргкомітету III-го відкритого з'їзду фітобіологів Херсонщини (прот. № 1 від 11.05.2010 р.)

Організаційний комітет з'їзду:

Ходосовцев О.Є. –	д. біол. наук, професор (голова оргкомітету)
Члени оргкомітету:	
Бойко М.Ф. –	д. біол. наук, професор (заступник голови оргкомітету)
Шаповал В.В. –	канд. біол. наук
Дерев'яно В.М. –	канд. біол. наук
Мойсієнко І.І. –	канд. біол. наук, доцент
Мельник Р.П. –	канд. біол. наук, доцент
Павлова Н.Р. –	канд. біол. наук, доцент
Богдан О.В.	асистент

Редакційна колегія збірника тез доповідей:

Бойко М.Ф. –	д. біол. наук, професор (відповідальний редактор)
Ходосовцев О.Є. –	д. біол. наук, професор
Дубина Д.В. –	д. біол. наук, професор
Федорчук М.І. –	д. с.-г. наук, професор
Корженевський В.В. –	д. біол. наук, професор
Работягов В.Д. –	д. біол. наук, професор
Бойко П.М.	к. біол. наук
Загороднюк Н.В. –	асистент (відповідальний секретар)
Наумович Г.О. –	асистент (відповідальний секретар)

Б 72 III відкритий з'їзд фітобіологів Херсонщини (Херсон, 20 травня 2010 року). Збірник тез доповідей (Відповідальний редактор М.Ф. Бойко). – Херсон: Айлант, 2010. – 76 с.

В збірнику друкуються тези доповідей, прочитаних на засіданнях III відкритого з'їзду фітобіологів Херсонщини. В них розглядаються актуальні питання фіторізноманіття, охорони, раціонального використання рослинного світу, рослинництва, біології та екології рослин.

УДК 929.581+582
ББК Е 52